

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ TP.HCM**

-----***-----

PHẠM THỊ LÝ

**THỊ TRƯỜNG LAO ĐỘNG THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH
TRONG HỘI NHẬP QUỐC TẾ**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

TP. HỒ CHÍ MINH, NĂM 2018

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ TP.HCM**

-----***-----

PHẠM THỊ LÝ

**THỊ TRƯỜNG LAO ĐỘNG THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH
TRONG HỘI NHẬP QUỐC TẾ**

Chuyên ngành: Kinh tế chính trị

Mã ngành: 62.31.01.02

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:

- 1. TS. LƯU THỊ KIM HOA**
- 2. PGS.TS. NGUYỄN CHÍ HẢI**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

TP. HỒ CHÍ MINH, NĂM 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan Luận án Tiến sĩ với đề tài “*Thị trường lao động Thành phố Hồ Chí Minh trong hội nhập quốc tế*” là công trình nghiên cứu khoa học độc lập của riêng tôi. Các thông tin, số liệu trong luận án là trung thực, có nguồn gốc rõ ràng; các kết quả nghiên cứu chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nghiên cứu nào khác.

Nghiên cứu sinh

Phạm Thị Lý

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	- 1 -
1. Tính cấp thiết của nghiên cứu.....	- 1 -
2. Mục tiêu và nhiệm vụ nghiên cứu.....	- 3 -
2.1. Mục tiêu nghiên cứu.....	- 3 -
2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu	- 4 -
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	- 4 -
3.1. Đối tượng nghiên cứu.....	- 4 -
3.2. Phạm vi nghiên cứu	- 5 -
4. Đóng góp mới của luận án	- 5 -
5. Kết cấu của luận án.....	- 6 -
CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU	- 7 -
1.1. Tổng quan các nghiên cứu về TTLĐ ở nước ngoài.....	- 7 -
1.1.1. Tổng quan các nghiên cứu về TTLĐ ở các nước trong quá trình chuyển đổi nền kinh tế	- 7 -
1.1.2. Tổng quan các nghiên cứu về TTLĐ ở một số nước đang phát triển trong hội nhập quốc tế	- 12 -
1.2. Tổng quan các nghiên cứu về TTLĐ ở Việt Nam.....	- 19 -
1.3. Đánh giá chung về các nghiên cứu có liên quan	- 25 -
1.3.1. Những đóng góp về mặt lý luận	- 25 -
1.3.2. Những đóng góp về mặt thực tiễn	- 26 -
1.3.3. Khoảng trống cần tiếp tục nghiên cứu.....	- 27 -
TÓM TẮT CHƯƠNG 1.....	- 28 -
CHƯƠNG 2: CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ THỊ TRƯỜNG LAO ĐỘNG TRONG HỘI NHẬP QUỐC TẾ	- 29 -
2.1. Những vấn đề lý luận cơ bản về thị trường lao động.....	- 29 -
2.1.1. Khái niệm thị trường lao động.....	- 29 -

2.1.2. Lý luận về hàng hóa sức lao động của C.Mác.....	- 31 -
2.1.3. Các quy luật vận hành của TTLĐ.....	- 36 -
2.1.4. Lý thuyết việc làm và thất nghiệp	- 44 -
2.2. Thị trường lao động trong hội nhập quốc tế.....	- 50 -
2.2.1. Những nhân tố bên trong nền kinh tế tác động đến TTLĐ.....	- 50 -
2.2.2. Tác động của hội nhập quốc tế đến TTLĐ	- 56 -
2.2.3. Vai trò của TTLĐ đối với tăng trưởng kinh tế và hội nhập quốc tế. -	66 -
2.3. Khung phân tích đề nghị cho luận án.....	- 70 -
TÓM TẮT CHƯƠNG 2.....	- 71 -
CHƯƠNG 3: PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	- 72 -
3.1. Phương pháp tiếp cận nghiên cứu	- 72 -
3.1.1. Phương pháp luận biện chứng duy vật	- 72 -
3.1.2. Phương pháp trừu tượng hóa khoa học.....	- 74 -
3.2. Các phương pháp nghiên cứu cụ thể.....	- 74 -
3.2.1. Phương pháp nghiên cứu định tính.....	- 75 -
3.2.2. Phương pháp nghiên cứu định lượng	- 76 -
3.3. Nguồn số liệu.....	- 79 -
TÓM TẮT CHƯƠNG 3.....	- 80 -
CHƯƠNG 4: THỰC TRẠNG THỊ TRƯỜNG LAO ĐỘNG TP.HCM	
TRONG QUÁ TRÌNH HỘI NHẬP QUỐC TẾ	- 81 -
4.1. Khái quát quá trình hội nhập quốc tế và đổi mới tư duy về TTLĐ ở	
Việt Nam	- 81 -
4.1.1. Khái quát quá trình hội nhập quốc tế của Việt Nam và TP. HCM... -	81 -
4.1.2 Quá trình đổi mới tư duy về TTLĐ trong quá trình đổi mới và hội nhập quốc tế ở Việt Nam.....	- 89 -
4.2. Phân tích thực trạng thị trường lao động TP.HCM trong quá trình hội nhập quốc tế.....	- 93 -
4.2.1. Cung – cầu lao động	- 93 -

4.2.2. Việc làm và thất nghiệp.....	- 98 -
4.2.3. Tiền công - tiền lương	- 101 -
4.2.4. Cạnh tranh trên TTLĐ TP.HCM	- 105 -
4.2.5 Hệ thống an sinh xã hội và chính sách hỗ trợ những người lao động yếu thế	- 111 -
4.3. Phân tích các yếu tố bên trong tác động đến sự phát triển TTLĐ TP.HCM trong quá trình hội nhập quốc tế	- 114 -
4.3.1. Dân số học	- 114 -
4.3.2. Tăng trưởng và chuyển dịch cơ cấu kinh tế TP. HCM.....	- 116 -
4.3.3. Giáo dục – đào tạo.....	- 121 -
4.3.4. Thể chế và chính sách của Nhà nước đối với TTLĐ.....	- 123 -
4.3.5. Hệ thống dịch vụ gắn kết cung – cầu trên TTLĐ	- 128 -
4.4. Phân tích tác động của hội nhập quốc tế đến TTLĐ TP.HCM.....	- 130 -
4.4.1. Tác động của hội nhập quốc tế đến cung – cầu lao động.....	- 130 -
4.4.2. Tác động của hội nhập quốc tế đến việc làm và tiền lương trong khu vực doanh nghiệp ở TP.HCM.....	- 132 -
4.5. Đánh giá chung về những thành tựu và hạn chế của TTLĐ TP.HCM trong hội nhập quốc tế	- 138 -
4.5.1. Những thành tựu và nguyên nhân.....	- 138 -
4.5.2. Những hạn chế và nguyên nhân	- 141 -
TÓM TẮT CHƯƠNG 4.....	- 143 -
CHƯƠNG 5: QUAN ĐIỂM, ĐỊNH HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN THỊ TRƯỜNG LAO ĐỘNG TP.HCM TRONG HỘI NHẬP QUỐC TẾ -	- 144 -
5.1. Quan điểm và định hướng phát triển TTLĐ TP.HCM trong hội nhập quốc tế	- 144 -
5.1.1. Dự báo những cơ hội và thách thức cho TTLĐ TP.HCM trong hội nhập quốc tế.	- 144 -
5.1.2. Quan điểm và định hướng phát triển TTLĐ TP.HCM trong hội nhập quốc tế	- 151 -

5.2. Những giải pháp mang hàm ý chính sách nhằm phát triển TTLĐ TP. HCM trong bối cảnh hội nhập quốc tế hiện nay	- 154 -
5.2.1. Nhóm giải pháp đối với cung lao động	- 154 -
5.2.2. Nhóm giải pháp đối với cầu lao động.....	- 165 -
5.2.3. Nhóm giải pháp hoàn thiện thể chế, chính sách TTLĐ	- 173 -
TÓM TẮT CHƯƠNG 5.....	- 181 -
KẾT LUẬN.....	- 182 -
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	- 186 -
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH VÀ CÔNG BỐ NGHIÊN CỨU CỦA TÁC GIẢ LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN	
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

ASEAN	: Hiệp hội các nước Đông Nam Á
AEC	: Cộng đồng kinh tế ASEAN
AFTA	: Khu vực mậu dịch tự do ASEAN
BHXH	: Bảo hiểm xã hội
BHYT	: Bảo hiểm y tế
BHTN	: Bảo hiểm thất nghiệp
CMKT	: Chuyên môn kỹ thuật
CNTB	: Chủ nghĩa tư bản
DN	Doanh nghiệp
DNFDI	: Doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài
DNVVN	: Doanh nghiệp vừa và nhỏ
DNNN	: Doanh nghiệp Nhà nước
DNTN	: Doanh nghiệp tư nhân
FDI	: Đầu tư trực tiếp nước ngoài
FES	: Viện Friedrich Elber Stiftung
GDP	: Tổng sản phẩm quốc nội
HNKTQT	: Hội nhập kinh tế quốc tế
ILO	: Tổ chức lao động quốc tế
ILSSA	: Viện khoa học lao động và xã hội
NSLĐ	: Năng suất lao động
TP. HCM	: Thành phố Hồ Chí Minh
TTLĐ	: Thị trường lao động
KTTN	: Kinh tế tư nhân
KTTT	: Kinh tế thị trường
WTO	: Tổ chức thương mại thế giới
XHCN	: XHCN
XNK	: Xuất nhập khẩu

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 4.1: Tỷ lệ đóng góp của khu vực có vốn ĐTNN vào tổng vốn đầu tư và GDP TP. HCM giai đoạn 1995 – 2015.....	- 89 -
Bảng 4.2: Dân số và lao động TP. HCM	- 93 -
Bảng 4.3: Trình độ CMKT của LLLĐ thành phố Hồ Chí Minh 2011- 2015	- 94 -
Bảng 4.4: Phân tích chỉ số cơ cấu cung lao động theo trình độ nghề ở TP. HCM	- 95 -
Bảng 4.5: Cơ cấu lao động từ 15 tuổi trở lên chia theo thành phần kinh tế.....	- 96 -
Bảng 4.6: Sự chuyển dịch về cơ cấu doanh nghiệp và lao động hoạt động trong khu vực doanh nghiệp theo hình thức sở hữu năm 2014 so với năm 2000	- 97 -
Bảng 4.7: Phân tích chỉ số cơ cấu cầu lao động theo trình độ CMKT ở TP. HCM.....	- 98 -
Bảng 4.8: Cơ cấu lao động 15 tuổi trở lên theo vị thế việc làm năm 2015.....	- 99 -
Bảng 4.9: Cơ cấu lao động có việc làm từ 15 tuổi trở lên theo nghề nghiệp ở TP.HCM và so sánh với cả nước vào năm 2015	- 100 -
Bảng 4.10: Thu nhập bình quân/tháng của lao động làm công ăn lương giai đoạn 2002 – 2015.....	- 101 -
Bảng 4.11: Chênh lệch tiền lương/ tháng theo trình độ học vấn đã điều chỉnh theo lạm phát giai đoạn 2002 - 2014.....	- 103 -
Bảng 4.12: Tốc độ tăng trưởng kinh tế TP.HCM giai đoạn 1996 – 2015 theo khu vực kinh tế.....	- 117 -
Bảng 4.13: Cơ cấu lao động làm việc trong độ tuổi chia theo ngành kinh tế.....	- 118 -
Bảng 4.14: Kết quả ước lượng mô hình hồi quy hàm sản xuất của TP.HCM	- 119 -
Bảng 4.15: Năng suất lao động theo ngành theo giá thực tế.....	- 120 -
Bảng 4.16: Số lượng doanh nghiệp trên địa bàn TP. HCM giai đoạn 2007 – 2014 .-	- 133 -
Bảng 4.17: Tiền lương trung bình/năm của người lao động phân theo loại hình doanh nghiệp.....	- 135 -
Bảng 4.18: Số lao động trung bình phân theo loại hình doanh nghiệp và có tham gia hoạt động XNK.....	- 136 -

Bảng 4.19: Tiền lương trung bình năm của người lao động trong doanh nghiệp có và không có xuất nhập khẩu phân theo thành phần kinh tế - 137 -

Bảng 5.1: So sánh tiền lương cơ bản của người lao động làm việc trong khu vực sản xuất ở một số nước ASEAN* - 148 -